

מנחם בגין רצה להצדיק את ההתנחלות ליד שכם

בעזרת ברל כצנלסון והתחרט

הטלפון צילצל בחדרה של הדוקטור אניטה שפירא, באוניברסיטת תל-אביב. כשהרימה את השפופרת הציג עצמו המטלפן כ... יחיאל קדישאי, ראש לישכתו של ראש-הממשלה, מנחם בגין.

הסביר ראש-הלישכה לחוקרת תולדות הצינונית: "ידוע לנו כי את מומחית וציונות המתמצאת, בין השאר, בתולדותיו ובפעולותיו של ברל כצנלסון. אולי תואילי לעזור לנו למצוא ציטוט מדבריו של ברל, שבו הוא מביע תמיכתו ברעיון ההתנחלות ליד שכם?"

אניטה שפירא אינה רק חוקרת מצליחה, ששמה המדעי הולך לפנייה, היא גם בתם של שניים מראשי מפא"י, דבורה ושגרא נצר, והתחנכה על ערכי תנועת-העבודה ועל סלידה מן הרייוויזיוניזם על כל גיל-גוליו. לכן לא ששה, כנראה, לעזור לראש-הממשלה במציאת הצדקות להתנחלות באלון-מורה.

אמרה שפירא לקדישאי: "הדברים נאמרו בעת הוויכוח הגדול שהתחולל ב-1937, סביב המלצות ועדת-פיל * על חלוקת הארץ. אך את הציטוט המדוייק הואילו למצוא בכוחות עצמכם."

"הטוב בפיתרונות". שיחתי-טלפון זו התנהלה לפני כשבועיים, ערב ההתנחלות באלון-מורה. אך מאז לא צוטטו דברי ברל כצנלסון בפי דוברי-הממשלה. האם מפני שלא מצאו את הציטוט המתאים, או מפני שברל כצנלסון לא אמר את הדברים שעליהם חשב קדישאי?

האמת היא זאת: בלישכת ראש-הממשלה מצאו את הציטוט, וברל אכן תמך בהתנחלות יהודית בכל שטחה של ארץ-ישראל. אלא שברל, בניגוד לרבים מחסידי ההתנחלות של היום, לא היה צבוע. הוא ידע כי התנחלות בכל הארץ כרוכה בסילוק ערבים.

וכה אמר ברל, ב-2 באוגוסט 1937, במועצה העולמית של מפא"י, שהתכנסה בציריך, שווייץ, כדי לדון במסקנותיה של ועדת-פיל:

"עניין העברת האוכלוסין עורר אצלנו

סוכן רוזי

סודות בחדרי משרד-החוץ

ויכוח: מותר או אסור. מצפוני שקט בזה לגמרי: טוב שכן רחוק מאויב קרוב. הם לא יפסידו עליידי הברית, ואנחנו ודאי לא. בחשבון אחרון — הרי זו פרומתה פוליטית יישובית לטובת שני הצדדים. זה מכבר סברתי, כי זהו הטוב בפיתרונות.

* ועדה מלכותית בריטית, בראשות הלורד פיל, שהוטל עליה למצוא פיתרון לבעיית פלשתינה (א"י), בעיקבות המרד הערבי של 1936 (ה"מאורעות").

ברל כצנלסון (במרכז) * שיחה מלישכת ראש-הממשלה

"לשאלה 5: עם נציגותנו בדרום-אפ"ר ריקה נתקיימו מגעים שיגרתיים, בתוקף תפקידם של השניים כשר וכמנכ"ל ב"מישרדו".

השואל לא הסתפק בכך. הוא ניצל את זכותו להציג שאלה אחרת נוספת בעל-פה, ושאל: "שאלות לא התייחסו לתקופת הנהגתו של השר הנוכחי, אני סבור שהשר הנוכחי הייב להשיב גם על שאלות הנוגעות לתקופות-הנהגתו של שרים קודמים במישרדו".

פסק דיין: "לא, איני רוצה להשיב על התקופה שקדמה לכהונתי". "התשובה שלילית". היה זה אישור

ובימי הפורענות התחזקתי בהכרח, כי הדבר הזה מוכרח לבוא ביום מן הימים. אלא שלא עלה על דעתי, כי ההעברה, אל מחוץ לארץ-ישראל, פירושה לסביבות שכם, האמנותי ועודני חמטין כי עתידים לעבור לסוריה ולעיראק."

יחסי חוץ

האיש שבא לשחד

משה דיין מאשר

בעקיפין כי אישיהפתרים

מדרום-אפריקה עסק

בארץ כשיחור אישים

איש מן הכתבים לא שם לב לשאלתה ולהשובה עליה. אבל היא הכילה חומר נפץ.

היא נגעה לדמותו המיסותרית של אשל רודי, מי שהיה מנכ"ל "מישרד ההסברה" של דרום-אפריקה (העולם הזה 2170, 2177). האדם שעסק — כפי שהוא מגלה עתה בעצמו — בשיחור סיוני של פרי ליטיקאים ועיתונאים ברחבי העולם, כדי שיתמכו במישטר הגזעני בארצו.

האם הם ביקרו? לפני שלושה חודשים הגיש אורי אבנרי שאלתה על כך לשר-החוץ:

"במאמר שהופיע בניו-יורק טיימס ב-1 במרץ 1979, תחת הכותרת, שלושה אקדחים טעונים, בתחיתת העיתונאי הנודע אנתוני לואיס, מסופר כי מר אשל רודי ועוזריו ביקרו בישראל תריסר פעמים.

"מר אשל רודי היה, בתקופה הנדונה, מנהל כללי של הגוף הדרום-אפריקאי ש"התקרא, מישרד ההסברה, ושעתה מסתבר כי היה מוסד לפעולות חשאיות.

"בירורים מישפטיים ואחרים, שנערכו לאהרונה בדרום-אפריקה עצמה, העלו כי מוסד זה, ובראשו השר לשעבר קוני מולר-דר והמנכ"ל אשל רודי, עסק בפעולות חשאיות בארצות-החוץ, ובין השאר בשריחוד עיתונאים, שרים ופקידים בכירים, בקניית השפעה על אמצעי-תיקשורת ובפעולות פליליות אחרות, בשירות מדיניות האפרטהייד של דרום-אפריקה.

"אני מתכבד לשאול:

(1) האם ביקרו מר מולדר, מר רודי ועוזריו בארץ?

(2) אם כן, כמה פעמים?

(3) האם נפגשו עם שרה-החוץ או פקידים במישרד-החוץ?

(4) אם כן, מה היה תוכן השיחות?

(5) האם קיימו הנ"ל מגעים כלשהם עם ממשלת-ישראל, מישרד-החוץ או ה"נציגות הישראלית בדרום-אפריקה? אם כן — מה טיב המגעים? מטרותם?"

"איני רוצה להשיב". תשובתו של משה דיין — בהופעתו האחרונה בכנסת לפני שנכנס לבי"ת-החולים לניתוח — הייתה מלאכת-מחשבת של קיצור ובהי"רות. הודיע השר מעל דוכן הכנסת:

"לשאלות 1-4: עד כמה שידוע לי, ביקרו האישים הנוכחים בשאלתה, בישראל, אך לא בימי כהונתי כשר-החוץ.

תיקשורת

המרד הדרוזי

ההתקפות על כתב הטלוויזיה

הדרוזי רפיק חלבי עוררו

הפגנת הזדהות עימו

"למה לי צרות?" אמר עובד טלוויזיה שהגיע להפגנת ההזדהות שנערכה לרפיק חלבי בדלית-אל-כרמל. "הם ידעו שהייתי כאן, ואז זה רק צרות. נגמר קביעות. נגמר קידום. נגמרו ג'ובים. למה אני צריך את זה?"

הפגנת-המחאה של הדרוזים בישראל, שנערכה ביום השישי בשבוע שעבר, הפכה ניצחונם הפרטי של מנהל רשות-השידור, יוסף ("טומי") לפיד, מי שחשב שיגיעו עשרות עובדי-טלוויזיה להתייצב לידו, למיין חלבי, רפיק חלבי, טעה. הם אכן עומדים לימינו — אך לא בגלוי. הם חוששים.

"אתה חושב שהם הצליחו לשבור את המאפיה השמאלנית?" שאל בחור יהודי את ידידו, "לא יודע", ענה חברו, "אולי, אם תהיה ממש מילחמה, הם יהיו בסדר. בינתיים הם יודעים שרפיק מכיר את ה"בעיות שלהם ולכן הם הירשו לעצמם לא לבוא. אבל זה באמת לא פייר. איפה הגבריים, איפה?"

ואילו רפיק היה מרוצה. "אני באמת לא חושב שכולם היו צריכים לבוא לכאן", אמר, "אלה שבאו ייצגו את דעת כולם". ובכל זאת, האמיצים היו ספורים: הכתב אורי גולדשטיין, עורך החדשות ישראל סגל, תחקירנית עלי כותרת, אורית שוחט, הצלם יחיאל כהן המקליט יעקב ינאי, יצחק רועה, שנסע באותו בוקר לחוץ-לארץ, פירסם מיכתב הזדהות בעיתון הארץ וביקש מאורית להסביר לרפיק מדוע לא הגיע. היו עוד כמה, אך הם ביקשו להימנע מפירוטו שמם.

אל על. עצרת בני העדה הדרוזית אורי

נכבדים דרוזיים כעצרת למען רפיק חלבי פחד במיטדרונות הטלוויזיה

גנה עליידי נוואף חלבי, ראש מועצת דלית-אל-כרמל, בתמיכתם של כל ראשי האירגונים הדרוזיים בישראל. מטרחה הייתה להביע את הזדעזעות העדה למשמע דבריו של אריק שרון בכנסת לפני שבר-עיים.

"הוא שוב הצליח הבחור", אמר קצין צה"ל צעיר, ליד דלית-אל-כרמל, בהתייכוננו לאריק שרון. "הוא הולך מחיל אל חיל, בהתחלה הוא הצליח להשניא את הערבים על היהודים, ולהיפך, עכשיו הוא מנסה להשניא את הדרוזים על היהודים. הוא בהחלט מגויס, בחור. אבל תודיעו לו שהפעם זה לא ילך לו, וביכלל, עד מתי יתנו לו עוד להיתפרע?"

אל דלית-אל-כרמל לא הגיעו פשוטי העם, לא נשים ולא ילדים. אל מיגרש הכדורסל, במרכז הקהילתי, הגיעו 200 אישים מהעילית הדרוזית במדינה. "לא כל מי שרצה הגיע", אמר גבר לבוש חליפה אפורה מהודרת. "זאת לא האפלה. כאן יושבים גברים שצריכים להחליט על עתיד העדה". כן הגיעו צעירים יהודים

חדי-משמעי לכך שאשל רודי אכן ביקר בארץ, ויש להניח כי עסק כאן בפעולה חתרנית, שיחוד עיתונאים ועסקנים, בין השאר עליידי הזמנתם לדרום-אפריקה על-חשבון הקרנות הסודיות של מישרדו. על התוצאות האפשריות רמזה שאל-תה אחרת של אבנרי, שגם עליה השיב דיין באותו היום:

"השביעון האמריקאי ניו-יורק יודע לספר כי אשל רודי, מי שהיה מנהל-כללי של הגוף הדרום-אפריקאי שהתקרא, מישרד ההסברה, ושעתה מסתבר כי עסק בפעולות חשאיות, טוען כי הוא חרש שש מתגמול ישראלי.

"מאחר וידוע כי מר אשל רודי ביקר כמה פעמים בארץ ונפגש, בין השאר, עם פקידים מישרד-החוץ, הריני מתכבד לשי"אול:

"האם נרמז למר רודי באיזו צורה שהיא שיאונה לו רע, במיקרה שיגלה פרטים על מעצו עם ישראל?" תשובתו של דיין: "התשובה שלילית."

* בהפגנת האחד במאי 1936, בין הסור פד שלום אש ואהרון בקר.